Диплом

Осы диплом Әбенов Ғалымжан Әбдрахманұлына

берілді, өйткені ол 1991 жылы Қорқыт Ата атындағы Қызылорда педагогика институтына

түсіп, осы институтты

қазақ тілі мен әдебиеті

мамандығы бойынша 1995 жылы бітіріп шықты.

Мемлекеттік емтихан комиссиясының 1995 жылғы «14» маусымдағы шешімі бойынша

оған қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі

квалификациясы берілді.

Мемлекеттік емтихан комиссиясының төрағасы

Ректор

Хатшы

Қызылорда қаласы «15» маусым 1995 жыл

ЖБ-II № 0039482

Тіркеу № 1269

Диплом

Настоящий диплом выдан Абенову Галимжан Абдрахмановичу

в том, что он в 1991 году поступил в Кзылординский педагогический институт имени Коркыт Ата

и в 1995 году окончил названный институт

по специальности казахский язык и литература

Решением Государственной экзаменационной комиссии от «14» июня 1995 года

ему (ей) присвоена квалификация учитель казахского языка и литературы

Председатель Государственной экзаменационной комиссии

Ректор

Секретарь

Город Кызылорда «15» июня 1995 года

Регистрационный № 1269

ЖБ-II № 0039482

Курстық жұмыстар

Қазіргі қазақ тілі	өтті
Қазақ әдебиеті	өтті
Қазақ тілін оқытудың методикасы	өтті
Қазақ әдебиетін оқыту методикасы	өтті

Дипломдық жұмыс

____

Оқу практикасы

1. Фольклорлық (2 апта)	өтті
2. Диалектологиялық (2 апта)	өтті

Өндірістік практика

1. Педагогикалық (14 апта)	

Мемлекеттік емтихандар

1. Қазақ тілі	4 (жақсы)
2. Қазақ әдебиеті	3 (орта)
3. Қазақ тілі мен әдебиетін оқыту методикасы мен педагогика және психология	3 (орта)

Институт ректоры ____________

Факультет деканы ____________

Регистр 12.0 ____ Секретарь ____________

Дипломға қосымша N ЖСБ-II 0039482

СЫНАҚ КІТАШАСЫНЫҢ КӨШІРМЕСІ

Әбенов Ғалымжан Әбдрахманұлы
аты-жөні

Қорқыт Ата атындағы Қызылорда педагогикалық институтында қазақ тілі мен әдебиеті мамандығы бойынша 1991 - 1995 жылдар аралығында оқығанда төмендегідей пәндерден емтихандар мен сынақтар тапсырды.

Пән аттары	Сағаты	Бағасы
1. Философия	170	3 (орта)
2. Мәдениеттану	100	5 (өте жақсы)
3. Тарих	120	4 (жақсы)
4. Шет тілдері	240	өтті
5. Орыс тілі	200	өтті
6. Социология	60	4 (жақсы)
7. Саясаттану	60	өтті
8. Құқ негіздері	100	өтті
9. Экономика теориясы	100	5 (өте жақсы)
10. Дене тәрбиесі	450	өтті
11. Экологиялық білім негіздері	30	өтті
12. Медициналық білім және балалар ден. корғ.	90	5 (өте жақсы)
13. Педагогика	70	5 (өте жақсы)
14. Психология	76	4 (жақсы)
15. Арн. курс "Қазақтың этнопедаг. этнопсихол."	50	өтті

Пән аттары	Сағаты	Бағасы
16. Компьютер мәдениеті және оқытудың техникалық мәдениеті	130	өтті
17. Тіл мәдениеті	40	өтті
18. Жалпы тіл білімі	90	4 (жақсы)
19. Түркологияға кіріспе	50	өтті
20. Қазіргі қазақ тілі	590	4 (жақсы)
21. Қазақ тілінің практикумы	144	өтті
22. Қазақ диалектологиясы	50	өтті
23. Қазақ тілінің стилистикасы	36	4 (жақсы)
24. Қазақ жазу тарихы	72	өтті
25. Қазақ тіл грамматикасы және әдеби тіл тарихы	100	4 (жақсы)
26. Қазақ тілінің тарихы	36	өтті
27. Қазақ тілінің оқыту методикасы	196	4 (жақсы)
28. Көркем тексті лингвистикалық талд.	50	өтті
29. Қазақ әдебиетін оқыту методикасы	166	4 (жақсы)
30. Қазақ халқының ауыз әдебиеті	100	5 (өте жақсы)
31. Әдебиет теориясы	150	4 (жақсы
32. Қазақ әдебиетінің тарихы	742	4 (жақсы)
33. Қазақ әдебиеті сынының тарихы	70	өтті
34. Туысқан және шетел әдебиетінің тарихы	165	4 (жақсы)
35. Балалар әдебиеті	120	4 (жақсы)
36. Мәнерлеп оқу, шешендік өнер	46	өтті
37. Тіл біліміне кіріспе	92	3 (орта)
38. Түркі тілдерінің салыстырмалы грамматикасы	58	5 (өте жақсы)

Пән аттары	Сағаты	Бағасы
Арнаулы курстар мен практикумдар:		
1. Орфография	36	өтті
2. Сыр бойының ақын, жырауларының творчествосы	18	өтті
3. Іс қағаздары	18	өтті
4. Т. Іztлеуов дастандары	18	өтті
5. Оқыту мен тәрбиенің ұлттық негіздері	18	өтті
6. Қазақстан мәдениет тарихы	18	өтті
7. Қазақстан экономикасы	36	өтті
8. Нарықтық қажеттер негізі	28	өтті

Біліктілік санатын беру туралы

КУӘЛІК

№23

Осы куәлік аттестаттау комиссиясының 2019 жылғы 28 маусымдағы шешіміне сәйкес

Абенов Галимжан Абдрахмановичке

Қызылорда қаласы білім бөлімінің 2019 жылғы 28 маусымдағы №145 бұйрығымен қазақ тілі мен әдебиеті пән мұғаліміне педагог-сарапшы біліктілік санаты берілді

Аттестаттау комиссиясының төрайымы ____________ Ж.Камитбекова

Мөрдің орны

Тіркеу нөмірі №73 2019 жылғы 28 маусым

УДОСТОВЕРЕНИЕ

о присвоении квалификационной категории

Настоящее удостоверение выдано учителю казахского языка и литературы

Абенову Галимжану Абдрахмановичу

в том, что в соответствии с решением аттестационной комиссии от 28 июня 2019 года и приказом городского отдела образования №145 от 19 июня 2019 года ему (ей) присвоена квалификационная категория педагога-эксперта

Председатель аттестационной комиссии ____________ Ж.Камитбекова

Место печати

Регистрационный номер №73 28 июня 2019 года
(дата выдачи)

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
«ӨРЛЕУ» БІЛІКТІЛІКТІ АРТТЫРУ ҰЛТТЫҚ ОРТАЛЫҒЫ» АКЦИОНЕРЛІК ҚОҒАМЫ

МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
АО «НАЦИОНАЛЬНЫЙ ЦЕНТР ПОВЫШЕНИЯ КВАЛИФИКАЦИИ «ӨРЛЕУ»

СЕРТИФИКАТ

Осы сертификат Абенов Галимжан Абдрахманович
Настоящим подтверждает, что (тегі, аты, әкесінің аты / фамилия, имя, отчество)

10-11 сыныптарда "Қазақ тілі" және "Қазақ әдебиеті" (Т1) пәні бойынша педагогтердің базалық және пәндік құзыреттіліктерін дамыту
прошел(ла) курсы повышения квалификации на тему / тақырыбында

2022 жылдың 05-16 қыркүйек аралығында қазақ тілі мен қазақ әдебиеті пәні мұғалімдеріне арналған 80 сағат
в объеме часов / сағат көлемінде біліктілікті арттыру курстарынан өткенін растайды

Директор филиала
АО «НЦПК«ӨРЛЕУ» _____ / Елеусинов Б.Т. /
қолы/подпись аты-жөні/Ф.И.О.

М.О. Берілген күні: «16» 09 2022 жыл
М.П. Дата выдачи: года

Тіркеу нөмірі
Регистрационный номер № 0588619

ҚЫЗЫЛОРДА ОБЛЫСТЫҚ ОҚУ ОРТАЛЫҒЫ (ӘДІСТЕМЕЛІК КАБИНЕТ)

СЕРТИФИКАТ

"Инновациялық идея – жеке тұлғаны қалыптастырудың негізі"
атты облыстық семинарда "Тіл тұлғалығын қалыптастырудағы эссе жазудың маңыздылығы" тақырыбында шеберлік сағат көрсеткені үшін
Қызылорда қаласы №23 мектеп-лицейінің қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі

АБЕНОВ ГАЛИМЖАН АБДРАХМАНОВИЧКЕ

беріледі.

Орталық директоры **С.АСҚАРОВ**

Тіркеу № OO-C23-00047

Қызылорда, 2023 жыл

Қызылорда облысының білім басқармасы

АНЫҚТАМА

Жалпы білім беру ұйымдарының 8-10 сынып оқушылары арасында өткен «Мемлекеттік қызмет – мемлекеттік қызметшілер балаларының түсінігінде» тақырыбындағы облыстық эссе байқауында қазылар алқасының мүшесі болғаны үшін

Абенов Ғалымжан Абдрахмановичке

беріледі

Басқарма басшысының міндетін атқарушы — Б.Бердаулетов

Қызылорда қаласы, 2022 жыл

«РУХАНИ ЖАҢҒЫРУ» АҚПАРАТТЫҚ-САРАПТАМАЛЫҚ ОРТАЛЫҒЫ»
«QAZAQ BILIMI» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ӘДІСТЕМЕЛІК, ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ЖУРНАЛЫ

ДИПЛОМ

І ДӘРЕЖЕ

«Рухани жаңғыру» ақпараттық-сараптамалық орталығы және **«QAZAQ BILIMI»** республикалық ғылыми-әдістемелік, педагогикалық журналы ұйымдастырған **«Үздік педагогикалық мақала»** республикалық конкурсының **«Үздік мақала»** номинациясы бойынша І орын алғандығы үшін

Ғалымжан Әбенов

МАРАПАТТАЛАДЫ

ДИРЕКТОР **Н. ҚУАНДЫҚОВ**

28 ҚАЗАН 2019 ЖЫЛ

№ 2019 10(25)-385-QK

Нұр-Сұлтан, 2019

Қызылорда қаласы бойынша білім бөлімі

ДИПЛОМ

Республикалық олимпиаданың II кезеңінде
қазақ тілі мен әдебиеті пәні бойынша
III орын иеленген
№23 мектеп-лицейінің
9 сынып оқушысы
САНСЫЗБАЕВА ӘСЕМАЙ
МАРАПАТТАЛАДЫ

Пән мұғалімі: АБЕНОВ ГАЛИМЖАН

Бөлім басшысы Д. БАЙМУРЗАЕВА

2021 жыл

ҚЫЗЫЛОРДА ҚАЛАСЫ БОЙЫНША БІЛІМ БӨЛІМІ

ДИПЛОМ

Республикалық олимпиаданың ІІ кезеңінде қазақ тілі мен әдебиеті пәні бойынша І орын иеленген №23 мектеп-лицейінің 10 сынып оқушысы

САНСЫЗБАЕВА ӘСЕМАЙ

МАРАПАТТАЛАДЫ

Пән мұғалімі: АБЕНОВ ҒАЛИМЖАН

Бөлім басшысы **Д. БАЙМУРЗАЕВА**

2022 жыл

Қызылорда қаласы бойынша білім бөлімі
Қалалық білім қызметкерлері кәсіподақ комитеті

ДИПЛОМ

Жалпы білім беретін пәндер бойынша республикалық
олимпиаданың қалалық кезеңінде
қазақ тілі мен әдебиеті пәні бойынша
II орын иеленгені үшін
№23 мектеп-лицейінің 11-сынып оқушысы

Сансызбай Әсемай

МАРАПАТТАЛАДЫ

Жетекшісі: **Абенов Галимжан**

Білім бөлімінің басшысы — **Е. БОДАНОВ**

Кәсіподақ комитетінің төрайымы — **О. АЛИМБЕТОВА**

2023 жыл

Қызылорда қаласы бойынша білім бөлімі
Қалалық білім қызметкерлері кәсіподақ комитеті

ДИПЛОМ

Жалпы білім беретін пәндер бойынша республикалық
олимпиаданың қалалық кезеңінде
қазақ тілі мен әдебиеті пәні бойынша
III орын иеленгені үшін
№23 мектеп-лицейінің 9-сынып оқушысы

Асан Сымбат

МАРАПАТТАЛАДЫ

Жетекшісі: **Абенов Галимжан**

Білім бөлімінің басшысы
Е. БОДАНОВ

Кәсіподақ комитетінің төрайымы
О. АЛИМБЕТОВА

2023 жыл

ҚОРҚЫТ АТА АТЫНДАҒЫ
ҚЫЗЫЛОРДА УНИВЕРСИТЕТІ

БІЛІМ ГРАНТЫН ИЕЛЕНУ СЕРТИФИКАТЫ

2021-2022 оқу жылында Қызылорда облысының мектеп бітіруші оқушылары арасында «Журналистика» пәні бойынша «Дарын» облыстық қосымша білім беру орталығы мен «Қорқыт Ата атындағы Қызылорда университеті» КЕАҚ бірлесе өткізген шығармашылық байқаудың шешуші кезеңінен **І орын** алғаны үшін Қызылорда қаласы, Ж.Қизатов атындағы №23 мектеп-лицейінің 11-сынып оқушысы

Досжанова Айнұрға

беріледі.

Басқарма Төрағасы-Ректор **Б.С. Каримова**

Тіркеу № 20 - 2022

Сертификат мемлекеттік білім беру гранттарының иегері болмаған жағдайда ғана 2022-2023 оқу жылына жарамды, кейінгі оқу жылдарына «Қорқыт Ата атындағы Қызылорда университеті» КЕАҚ бакалавриатта оқу ақысын төлеуге арналған ішкі гранттар мен жеңілдіктердің түрлерін айқындау тәртібі туралы Ережеге сәйкес қарастырылады.

Қызылорда қаласы, 2022 жыл.

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
ҚОРҚЫТ АТА АТЫНДАҒЫ ҚЫЗЫЛОРДА УНИВЕРСИТЕТІ
ҚЫЗЫЛОРДА ОБЛЫСЫНЫҢ БІЛІМ БАСҚАРМАСЫ

ДИПЛОМ

Қорқыт Ата атындағы Қызылорда университетінің 85 жылдық мерейтойына орай өткізілген 6В03237 – Журналистика (Телерадио) мамандығы бойынша облыстық олимпиададан І орын алғаны үшін

Қызылорда ауданы (қаласы)

№ 23 мектебі (лицей, гимназия) 11 сынып оқушысы

Досманова Айнур

МАРАПАТТАЛАДЫ

Пән мұғалімі: Әбенов Ғалымжан

Басқарма төрағасы-ректор Б.С.Каримова

Қызылорда облысының білім басқармасының басшысы А.Б.Қасымова

Қызылорда қаласы, 2022 жыл

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ӘДІСТЕМЕЛІК, ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ЖУРНАЛ

QAZAQ BiLiMi

РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-МЕТОДИЧЕСКИЙ, ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

№10 (25) 2019

«АҚШҰҚЫР МЕКТЕП-ЛИЦЕЙІ»
КОММУНАЛДЫҚ МЕМЛЕКЕТТІК МЕКЕМЕСІНІҢ ҰЖЫМЫ
МАҢҒЫСТАУ ОБЛЫСЫ, ТҮПҚАРАҒАН АУДАНЫ

МАЗМҰНЫ

Набира Қайпназарова. *Ертегі арқылы баланың ой-өрісін дамыту* 29
Гүлзия Болтек. *Спорт – денсаулық кепілі* 31
Мөлдір Рахимова. *Жай бөлшектің негізгі қасиеті. Жай бөлшекті қысқарту* 33
Даулет Жаныcбаев. *The Natural World* 35
Асия Түбекбаева. *Өткенді бекіту* 37
Миргуль Асанова. *Ұлы даланың жеті қыры* 39
Каламкас Досыбаева. *Өнеге отбасынан* 43
Жанар Байсова. *Оралхан Бөкей. Апамның астауы* 45
Шынар Налиева. *Бастауыш сынып оқушыларының сөйлеу мәдениетін қалыптастыру* 47
Ғалымжан Әбенов. *Білім беру мазмұнын жаңарту жағдайындағы тәрбие жұмысының басты тірегі – тәуелсіз сана мен белсенді білім* 49
Архат Шантемиров. *Қарабас ауылының тарихы* 52
Гүлзия Жұмағалиева. *Достық мұнарасы* 55
Әлімхан Әужанов. *Мамандығым мақтанышым және жетістіктерім болып табылады* 57
Айша Давлетова. *Какая нас всюду окружает красота! Картина весны* 58

...тілеледі. Бұл оқушылардың ауызша, жазбаша ...н дамытады. Оқушы тілін дамытуда жазбаша ...мыстар басты роль атқарады.

4. Жазбаша жұмыстарды:

1) Хабарлау

2) Баяндау

3) Әңгімелеу әдістері түрінде жүргізуге ...ады.

5. Түрлі-түсті суреттер немесе өз ортасына ...йланысты баяндау әдісі

Бұл әдістер арқылы ауызша және жазбаша ...ндау негізінде сөздік қорын молайтып, тілін дамытуға мүмкіндік туады. Өз ортасына байланысты «Менің досым», «Менің әкем», «Менің күшігім» т.б.

6. Мәнерлеп оқу әдісі

Тіл дамыту әдісінің бір түрі мәнерлеп оқу. Мұның пайдалы жағы оқушылар сөйлеу тілі мен әдеби тілдік норманы сақтап оқуға төселеді.

Ойынның негізгі мақсаты – сөздерді, сөйлемдерді ана тілінде дұрыс айтуға оқушылардың тілдерін жаттықтыру. Ойын баланың қиялын дамытып, жан-жақтылығына жол ашады.

ҒАЛЫМЖАН ӘБЕНОВ,
№23 Ж.Қизатов атындағы мектеп-лицейдің
қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі
Қызылорда қаласы

БІЛІМ БЕРУ МАЗМҰНЫН ЖАҢАРТУ ЖАҒДАЙЫНДАҒЫ ТӘРБИЕ ЖҰМЫСЫНЫҢ БАСТЫ ТІРЕГІ – ТӘУЕЛСІЗ САНА МЕН БЕЛСЕНДІ БІЛІМ

Білім беру мазмұнын жаңарту жағдайында ең алдымен мынадай сауалдар қойылады: Мұғалімдер оқушыларды XXI ғасырға қалай дайындайды? Жылдам өзгеріп жатқан әлемде талап етілетін дағдылардың мәні не? XXI ғасырда нені оқыту және қалай оқыту керек? Барлық әдістемелік құралдарда осы сауалдардың жауабы ретінде XXI ғасырда талап етілетін дағдылардың мәні етіп, оқушы білімді тек меңгеріп қоймай, оны орынды жерде қолдана білуді және оқуын барынша даралап, бала бойында метасананы - қалай оқу керектігін үйренуді қалыптастыратын тұлғалық дамуына назар аудару керектігі жазылады. Әрине, мұның бәрі - құптарлық дүние. Енді осы айтылған сауалдардың қатарына «Өзгеріске толы әлемде жаңа тәрбие жүйесінің ұстанымы қандай болу керек?» деген сауалды қосуға болады. Олай етпесек, Әл-Фараби бабамыз айтқандай «Тәрбиесіз берілген білім адамзаттың қас жауы» болып шығады. Ал, менің басты ұстанымым: «Тәуелсіз сананы қалыптастыру». Ата-бабамыздың: «Е, Құдайым, бала бер, бала берсең сана бер! » деп айтқан сөзінен халқымыздың өмір сүруінің мәні «бала» мен «сана» екендігін аңғара аламыз. Сондай-ақ, бір шындық бар, бабаларымыз сол кезде-ақ, ұлттық сана мен жанға дендеп келе жатқан кеселді мінезден айықпай, қараңғылықтың кегіне күн бола алмайтынымызды ескерткен тәрізді.

О күнде қарындастан қайран кетер,
Ханнан-күш, қарағайдан шайыр кетер.
Ұлың-қызың орысқа бодан болып,
Қайран есіл ел-жұртым, сонда не етер?

Біз бүгінгі күні сол бабаларымыздың тәуелсіздікті аңсаған саналы сауалына қалай жауап қайтарып жүрміз? Ұлт тәрбиесінің дарағына түскен «бодандық» жегі құрттан арыла алдық па? Бодандық ағашы ешуақытта тәуелсіздіктің жемісін бермейді. Сананы сұрыптамай, реттемей, тазартпай, айықпай, екшемей бүгінгі тәрбиені жүйелі, орнықкан деуімізге бола ма? Қасиет сыртқа емес, ішке бітеді. Жаңартылған білімде ғалымдар көтерген метасананың түпкі мәні де осы - әр адамның ішкі тәуелсіздігін, даралығын, тұлғалығын қалыптастыру. Енді осы айтылған мәселелерді ақыл безбенімен саралап, басын қосып даралап көрейік.

Хакім Абай өзінің 38 қара сөзінде: «Қашан бір бала ғылым, білімді махаббатпен көксерлік болса, оның аты адам болады» деп баланың

ғылым-білімге деген қарым-қатынасы рухани махаббатқа негізделмей, адамдықтың өзі де болмайтындығын соқырға таяқ ұстатқандай көрсетеді. Ғылым-білімнің мақсаты айқын: ол - адамға қызмет пен құрмет көрсету. Дегенмен, баланың ғылым-білімді махаббатпен көксеуі - оның әрекеті емес, харекеті. Ал харекет – адамның адамшылығы. Бұл туралы тағы да Хакім Абай өзінің «Сабырсыз, арсыз, еріншек» өлеңінде: «Қылып жүрген өнері: харекеті - әрекет. Өзі оңбаған антұрған, кімге ойлайды берекет» деуімен, әрекеттің – тәнге, харекеттің – жанға тиесілі екенін аңғаруымызға болады. Сол сияқты рухани жаңғыру аясындағы «Мәңгілік» сөзі әуелі Жаратқанға, сосын Жаратқанға ұқсап бағар жанға, жан әлемі концептісінен туған. Жан әлемі дегеніміз – Адам әлемі. Сонда Қазақ елі -Мәңгілік Ел - Адамдықты мұрат еткен ел деген түсінік туады. Ойымыз орнықты болу үшін Хакім Абайдың жыр жолдарынан тағы да үзінді келтіре кетейік: «Атымды адам қойған соң, қайтіп надан болайын», «Адамды сүй, Алланың хикметін сез, не қызық бар өмірде одан басқа», «Адамзаттың бәрін сүй бауырым деп, Хақ жолы осы деп әділетті». Ақын тағы да «Адам» деген сөзді ортаға қояды. Бүтін мәдениеттің назары АДАМ екендігін анық әрі айқын көрсетіп беріп отыр. Адам! Адам деп аталған кеудеміздегі ЖАНҒА назар аударуымыз керек. Жан адамның – өзі, ішкі «Мені». Адам ең алдымен өзінің жанын тауып, өз жанына қамқорлық жасаса, өз қамқорлығының айнасынан, өзге адамдардың қуанышы мен бақытын көре алады. Өзі бақытсыз адам, өзге біреуді, қоғамды қалай бақытты ете алады? Кешегі кеңестік тәрбие баланы өзіне де, өз жаны мен болмысына да, өзін жеке тұлға ретінде тануды емес, өзгелерге, өзге қоғамға, бөгделердің пиғылына, құдайсыздардың қиялына қамқорлық жасауды үйретті, сендірді. Бұл – бір жақты, теріс тәрбие. Теріс тәрбие алдындағы баланың өзін-өзі тануынан, адамдық болмысын тануынан, адамдық болмысындағы өз ұлтының болмысын тануынан қорықты. Танытамын дегендерді атты, түрмеге жапты, ит жеккенге айдады, қорқытты. Санаға түскен салқындық әлі де өзімізге қамқорлық жасауға қадам бастырмайды, өз жанымыз бен малымызды өзіміздікі дей алмай, құбылмалы күн кешіп, жетім баладай күй кешіп, жалтақтаймыз, аландаймыз, тайсақтай береміз. Мағжан ақын айтқандай аш құрсақ баладай «Қарын» деген сөзді жаттап, әділдікті содан іздеп, мығыгынан күліп менсінбейтіндердің, әзәзіл пасық залымдардың табанына түсіп тапталып, өзін қор, өзгені зор тұтатын санадан арылатын уақыт жетті! Тәкаппар өзгермелі әлемге «Мен - Күн ұлы, көзімде күн нұры бар, Жер жүзіне нұр беремін, күн берем! » дейтін азат ойлы, еркіндікті сүйетін, өзін- өзі таныған, өзіндік сөзі мен орны бар, дарқан пейілді, тархан мінезді, темір қазықты жастанатын ұлт екенімізді таныта білуіміз керек. Мысалы, бақшадағы жеміс ағашы алдымен өз бойына топырақтың құнарын жинап жемісін, аралар гүлдің шырынын жинап, балын береді емес пе? Бұдан ғибрат: адам өзін жақсы көруімен, яғни өз болмысын тануымен өзгелерді жақсы көре алады, өзін бағалауымен өзгелерді бағалай алады. Бүгінгі когнитивтік, яғни танымдық психологияда баланың өзінің жан қуатымен жасалған харекеттердің есте сақталып, өмірлік болатындығы құпталады. Өмірдің бұлжымайтын екі ұстанымы бар: өзіңді тану немесе өзіңді алдау. Барлық әрекетінен өзін көре алмаған соң, тәнін дүние билеген адам өмір сүріп жүріп те өзін жоғалтып алады, өзін де, өзгені де алдай бастайды.

Иса пайғамбарымыздың «Жақыныңды өзіңдей жақсы көр» деп айтқан өсиет сөзі мен Мұхаммед пайғамбарымыздың «Адам өзін-өзі танығанда ғана құдайын таниды» деген хадисінен керемет рухани туыстық пен ұқсастықты ұғынуға болады. Тіпті ана тілімізде «қамқорлық» деп тәржімаланып келген орыстың «за-бо-та» сөзі «за божественной тайной» дейтін рухани ізденісті білдіретіндігі кім-кімді болса да таң [illegible] сөзсіз. Ал өзіміздің «қамқорлық» [illegible] жоғарыда айтқан «харекет» [illegible] қарекет», «қамдану» сөздері [illegible] жақындасады. Сол сияқты Жаратқанның [illegible] «Қамқорлық» атымен басталатын [illegible] сүрелері «Оқы! Оқы! Оқы! » [illegible] алып, әлемге ізгіліктің нұры [illegible] жаратылатынын ғасырлар бойы [illegible] келеді. Сондықтан, оқу-тәрбие [illegible] басты харекет, әрбір бала өзіне [illegible] сенімді сезіп өсуі тиіс. Әйтпесе, [illegible] таңдайы тақылдап, Абай айтқан «бес [illegible] «бес дұшпанды» білсе де, [illegible] «дос», асылды «келеке» ететін [illegible] жаттандылық, сөздің [illegible] алмау, өзінің осынау [illegible] бөлшегі – «кіреші» екенін [illegible] «Менін» қалыптастыра алмай, [illegible] ұғымның жетегінде кетуден, [illegible] «Менің» өлмейтін, екі [illegible] екенін ұғына алмаудан, [illegible] бағалай алмаудан туындайды. [illegible] арасында жүріп, адамдық [illegible] соң, судың ішінде жүзіп, [illegible] кеткен балық тәрізді болады. [illegible] тәуелділікпен ғұмыр кешу де [illegible]

Ғылым-білімнің [illegible] өзіне бағытталып, [illegible] қалыптастыруға үйретеді. [illegible] тәуелсіздігінен, [illegible] қалыптасады. Олай болмаса, [illegible] болуымыздың өзі де екі [illegible]

...у мағынасы да білім берудің даралық сипатын, ...н баланың өзін-өзі дамытуы мен өзін-өзі іске ...ыру қабілеттерін ескере отырып, жүзеге ...ыруға негізделген. Әлемдік және отандық білім ...у жүйесі де жеке тұлғаны қалыптастыруға ...ыттлаған. Бұл ұстаным Қазақстан ...еспубликасының «Білім туралы» Заңында жан-...жақты сипатталған.

Яғни, **тәрбие жүйесінің басты тірегі, ...– тәуелсіз сана мен таным.**

Ал, **екіншісі, ол – белсенді, әрекетшіл ...ілім**. Білім алу - адамның жаратылысымен ...еттілген міндет. Білім барлық адамға беріледі, ...ірақ құндылық бәріне бірдей берілмейді. Ал ...ұндылық ар іліміне, адамдық танымына ...егізделеді. Жан - ардың садағасы. Білім тек бір ...жақты «нәтижеге», Хакім Абай айтқандай «...пайдаға» бағдарланса, оқу-тәрбие жүйесі «...қозғалыссыз» қалады, тоқтайды, оның ...белсенділігі болмайды. Адам жанбай жатып ...өшеді. Шәкәрім Құдайбердіұлы: «Өмірдің өзі – ...қозғалыс, қозғалысқа бер қолғабыс», «Ең керекті ...сұрақпен, Жан құлағын қой бұрап: «Келдім ...қайдан? Қайтсе пайдам? Өлгеннен соң кім болам? «Мен» деген –жан, ақыл – айнам, жоғалмас сол ...ғой-ақ» деген жан танымынан уақыт еншісіндегі ...толассыз саналы әрекет пен үдерістің айқын ...мақсатын аңғаруымызға болады. Құндылық ...баланың білім алуға деген саналы әрекеті мен ...саналы үдерісінен қалыптасады. Сондықтан, ...бүгінгі оқу-тәрбие әрекеті – баланы өзін-өзі тану ...мен бағалау, өзін-өзі қолдау мен жетілдіру ...критерийлеріне негізделуі тиіс. Осындағы ...жетілдіру – үздіксіз дамуды білдіреді. Осындай ...белсенді білімнен зиялы жандар қалыптасады. ...Зиялы адам кейінгі толқынға өзінің ізгілігі мол ...әрекеттерін қалдыра білсе, адамзаттық ...тұтастығы қалыптасады.

Білім үш түрлі болады. Біріншісі, ...интелектуалды білім. Ол ақпараттар мен ...дәйектемелерден тұрады. Нәтижесінде, баланың ...тек көзқарасы, дүниетанымы ғана дамиды. Екіншісі, эмоциональдық білім. Бала бұл білімнен керемет күйді басынан кешеді, бірақ білімді өмірде қолдана алмайды. Үшіншісі, ақиқат білім. Бала бұл білім арқылы, ой мен сезімнің деңгейінен өзін жоғары, «адамзаттың бәрін сүй бауырым» дерлік жалпы адамзаттық құндылықты табады. Барлық адам біріншні мен екіншіні қолдана береді. Ал, үшінші білім тек Хакім Абай айтқан «единицаларға» тиесілі. Сол «единицалар» - елдің бүгінгісі мен ертеңгісі. Қазақтың рухани көсемі Ахмет Байтұрсынұлы айтқан «Ел бірқұшпіл, менікі ертеңгі үшін» дер көшбасшылар, «Бүгінгі заман – өткен заманның баласы, келер заманның атасы» болар ағартушылар, «Тура биде туған жоқ, туғанды биде иман жоқ» дейтін кешегі дала демократиясының ізін жалғастырушы даналар шығатыны сөзсіз.

Шәкәрім Құдайбердіұлының:

Іздедім, таптым, анығын,
Тастадым ескі танығын.
Хақиқат нұрдың жарығын,
Жарылды жүрек көргенде, - деп

жырлауында білім арқылы өзінің ақиқатын, өзінің болмысын тани алғандығын аңғаруымызға болады.

Мектеп қабырғасында жүріп, бала білімнің ақиқатымен өзіне берген даралығын, тәуелсіздігін сезіне алса, алдағы өмірдің әр белесінде де, өзін ешкімге де, еш нәрсеге тәуелді емес, тәуелсіз еркін ойлы азамат ретінде, адамшылықтың қарызы үшін қызмет етеді. Осынау өзгеріске толы әлемде педагог ретінде бала бойына бәсекелестікті өзгеден озу емес, өзіне деген құрмет пен сенім, өз ісі мен кәсібіне махаббат, сүйіспеншілікті көрсете алу, адамға жақсылық жасауға негізделген бәсекелестікті сіңіре білуіміз керек.

Жоғары да айтқан «Мәңгілік Ел» мен баланың «Даралығы» ең әуелі Жаратқанның өзіне тиесілі. Бұл – мойындалатын, өзгермейтін шындық. Хакім Абай: «Болмасаң да ұқсап бақ, бір ғалымды көрсеңіз» деп айтқанынан, адамның Жаратқанға ұқсап бағуы, Аллаға серік қосу емес, Адам атын иеленген жанның жарата алу қабілетіне не екендігін ұғынамыз. Ғылым-білімнің харекетті нәтижесі – ЖАРАТУ. Біздің білім беру, білім алу харекетіміз құр қабылдау емес, адамзатқа пайдалы «жемісті» жарата білуімен маңызды. Белсенді білім дейтініміз де - осы.

Хакім Абай өзінің 39-қара сөзінде: «Рас, бұрынғы ата-бабаларымыз бұл замандағылардан білімі, күтімі, сыпайылығы, тазалығы төмен болған. Бірақ бұл замандағылардан артық екі мінезі бар екен. Ендігі жұрт ата-бабаларымыздың мінді ісін бір-бірлеп тастап келеміз, әлгі екі ғана тәуір ісін жоғалтып алдық. Осы күнгілер өзге мінезге осы өрмелеп ілгері бара жатқанына қарай сол аталарымыздың екі тәуір мінезін жоғалтпай тұрсақ, біз де ел қатарына кірер едік. Сол екі мінез жоқ болған соң, әлгі үйренген өнеріміздің бәрі де адамшылыққа ұқсамайды, шайтандыққа тартып барады. Жұрттықтан кетіп бара жатқанымыздың бір үлкен себебі сол көрінеді. Ол екі мінездің қайсысы десең, **әуелі- ол заманда ел басы, топ басы деген кісілері болған екен.** Көп-қоңды, дау-жанжалды болса, билік соларда болады екен... **Екінші мінезі – намысқорлық екен**. Ат аталып, аруақ шақырған жерге ағайынға өкпе, араздыққа қарамайды екен, жанын салысады екен» деген тағылымынан бүгінгі қазақ баласына керекті, тәуелсіз сана мен белсенді білімнен туар екі